

14 SEPTEMBER 2014 – KRUISVERHEFFING

EERSTE LEZING

NUMERI 21, 4-9

In die dagen werd het volk onderweg ongeduldig. Het keerde zich tegen God en tegen Mozes: „Hebt u ons uit Egypte gevoerd om te sterven in de woestijn? Er is geen brood, er is geen water en dat minderwaardige eten staat ons tegen.”

Toen zond de Heer giftige slangen op het volk af. Deze beten de Israëlieten en velen van hen vonden de dood. Nu kwam het volk naar Mozes en zei: „Wij hebben gezondigd, want wij hebben ons tegen de Heer en tegen u gekeerd. Bid de Heer, dat hij die slangen van ons wegneemt.”

Toen bad Mozes voor het volk en de Heer zei tot hem: „Maak zo'n giftige slang en zet die op een paal. Iedereen die gebeten is en er naar opziet, zal in leven blijven.” Mozes maakte een bronzen slang en zette die op een paal. Ieder die door een slang was gebeten en zijn ogen op de bronzen slang richtte, bleef in leven.

TWEDE LEZING

BRIEF AAN DE FILIPPENZEN 2, 6-11

Broeders en zusters,

Hij, die bestond in goddelijke majesteit, heeft zich niet willen vastklampen aan de gelijkheid met God. Hij heeft zichzelf ontledigd en het bestaan van een slaaf op zich genomen. Hij is aan de mensen gelijk geworden. En als mens verschenen heeft Hij zich vernederd door gehoorzaam te worden tot de dood, tot de dood aan het kruis. Daarom heeft God Hem hoog verheven en Hem de Naam verleend die boven alle namen is. Opdat bij het noemen van zijn Naam zich iedere knie zou buigen in de hemel, op aarde en onder de aarde; en iedere tong zou belijden, tot eer van God de Vader: Jezus Christus is de Heer.

EVANGELIE

JOHANNES 3, 13-17

In die tijd zei Jezus tot Nikodemus:

„Nooit is er iemand naar de hemel opgeklimmen, tenzij Hij die uit de hemel is neergedaald, de Mensenzoon. En deze Mensenzoon moet omhoog worden geheven zoals Mozes eens de slang omhoog hief in de woestijn, opdat eenieder die gelooft, in Hem eeuwig leven zal hebben.”

„Zozeer immers heeft God de wereld liefgehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon heeft gegeven, opdat al wie in Hem gelooft, niet verloren zal gaan, maar eeuwig leven zal hebben. God heeft zijn Zoon niet naar de wereld gezonden om de wereld te oordelen, maar opdat de wereld door Hem zou worden gered.”

Schriftlezingen

© Katholieke Bijbelstichting
's Hertogenbosch, www.bijbel.net

COMMENTAAR BIJ DE ZONDAGSLEZINGEN

— Jean BASTIAENS —

Een vloek wordt een zegen

DIT JAAR VALT HET FEEST van Kruisverheffing op een zondag. De lezingen helpen ons om te verstaan hoe het komt dat wat ooit een teken van schande was – de dood aan een kruis – omgevormd werd tot een teken van verheerlijking: wie naar dit kruis opkijkt, wordt mee opgenomen in het geheim van de leven-gevende relatie tussen de Vader en de Zoon.

Met de eerste lezing bevinden we ons in de Sinaï-woestijn, het gebied ten zuiden van het Beloofde Land. Het Godsvolk wil een omtrekkende beweging maken en uiteindelijk via de andere kant van de Jordaan het land binnentrekken. Maar op zijn weg heeft het af te rekenen met een paar lastige buurvolken, zoals Edom en Moab. Het Godsvolk probeert een confrontatie te vermijden, maar dat lukt niet altijd. De uittocht uit Egypte was een topervaring voor het volk, maar de doortocht is een weg vol slangen en scorpioenen. Mozes heeft het knap lastig om het volk in het gareel te houden. Het is ook zo verdraaid moeilijk om te geloven in een GOD die zich niet laat zien, die je niet mag afbeelden, die je niet kunt manipuleren of voor je eigen kar spannen ('GOD met ons'). „Waar loopt dit hele avontuur op uit?“, zo beklagt het volk zich bij Mozes. En de klacht wordt een scherpe aanval: „Heb jij ons uit Egypte geleid om ons hier, in de woestijn, te doen sterven?“ Het manna wordt afgedaan als „minderwaardig eten“, het volk zet Mozes het mes op de keel.

Wat wil het volk dan? Zichtbare tekens. Dansen rond een gouden stierkalf als eer aan een god die vruchtbaarheid en leven bewerkt. Of liturgie vieren rond een bronzen slang, want de slang is een slim dier dat vervellen kan tot nieuw leven en dat – volgens een oud en wijdverspreid geloof – geneeskrachtige eigenschappen heeft. Het zal Hizkia zijn, die koning in Juda was van 725 tot 697 vóór Christus, die bevel zal geven „om de koperen slang die Mozes gemaakt had, aan stukken te slaan“ (2 Koningen 18, 4). Want Hizkia wilde de dienst aan GOD zuiveren van allerlei afgodische elementen.

In de woestijn komt GOD het morrende volk tegemoet. Hij gééft het volk zijn slang, of liever „slangen“, in meervoud. Die blijken echter niet zozeer geneeskrachtig te zijn, maar dodelijk. Zo wordt de klacht van het volk een selffulfilling prophecy: „Heb jij ons uit Egypte geleid om ons hier te laten sterven?“ De morrende mensen worden gebeten door de slangen en nemen hun toevlucht tot diezelfde Mozes omdat ze wel weten dat alleen hij voor hen voorspraak kan doen. GOD draagt Mozes op een bronzen slang te maken en die op te richten. Al wie gebeten is en naar de slang opkijkt, zal genezing vinden. Het gif van de slang wordt teniet gedaan door de omhoog geheven slang die naar de hemel wijst. Het is opnieuw een les in vertrouwen en in het loslaten van een magisch geloof. Maar het volk heeft de boodschap nog niet helemaal begrepen en zal rond de bronzen slang een afgodische praktijk opbouwen die koning Hizkia dus pas teniet zal doen.

In het Johannesevangelie komt het verhaal van de omhoog geheven slang terug. Jezus is in gesprek met Nikodemus, een hooggeplaatste Jood die veel achting heeft voor Jezus. Nikodemus wil ingewijd worden in het geheim van Jezus. Hij is zelf „leraar in Israel“, maar zoekt Jezus op om de weg te vinden die hem bevrijding en „leven in overvloed“ schenkt. Het probleem van Nikodemus is dat hij vastzit in schematische en vastgeroeste geloofsbeelden. Hij kan Jezus moeilijk volgen wanneer Hij spreekt over „opnieuw geboren worden“, over de kracht van de Geest „die waait waarheen Hij wil“. Nikodemus, die een beeld is van een geloofsleerling, zal moeten leren zijn eigen geloofsbeelden los te laten en omhoog te kijken. Wie omhoog kijkt, komt los van zichzelf. Wie omhoog kijkt, zoekt een verbinding tussen de hemel en de aarde. En juist die verbinding zal Jezus tot stand brengen, wanneer Hij omhoog geheven wordt zoals destijds de bronzen slang in de woestijn.

Die verheffing van Jezus kan echter maar geschieden door de aanvaarding van het kruis. Zoals de giftige slang, eenmaal omhoog geheven, een teken van genezing wordt, zo zal het kruis (een vloek, een schande, een struikelsteen) een teken worden van redding. Want zoals GOD het volk in de woestijn niet de dood, maar het leven wilde schenken, zo zal de kruisdood niet blijken te zijn wat men denkt dat het is: geen schande, geen mislukking, geen gif dat het geloof, de hoop en de liefde van de leerlingen in de kiem smoorde, maar teken van redding, teken van leven, teken van genezing.

De hymne uit de Filippenzenbrief (tweede lezing) geeft woorden aan die paradoxale betekenis van de kruisdood van Jezus. In het eerste deel maken we de 'nederdaling' mee: het loslaten, de zelfontleding, het dienaar worden, de vernedering van een dood aan het kruis. In het tweede deel zijn we getuige van de verheffing: „Daarom heeft GOD Hem hoog verheven...“ Die Jezus, en niemand anders, mag terecht *Heer* worden genoemd.